

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI

**KHOA BẢO TÀNG**

-----o0o-----

NGUYỄN THỊ KIM DUNG

**TÌM HIỂU CỤM DI TÍCH MIẾU,  
ĐÌNH LÀNG ĐA SỸ**

XÃ KIẾN HƯNG - THÀNH PHỐ HÀ ĐÔNG - TỈNH HÀ TÂY

**KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP**

NGÀNH BẢO TỒN — BẢO TÀNG

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: PGS. TS BÙI VĂN TIẾN

HÀ NỘI - 2008

## MỤC LỤC

|                                                                                                       | <i>Trang</i> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| <b>MỞ ĐẦU .....</b>                                                                                   | <b>1</b>     |
| <b>Chương1: Khái quát về làng Đa Sỹ và lịch sử hình thành cụm di tích Miếu, Đình làng Đa Sỹ .....</b> | <b>5</b>     |
| <b>1.1 Khái quát về làng Đa Sỹ.....</b>                                                               | <b>5</b>     |
| 1.1.1 Tên gọi, vị trí địa lí và điều kiện tự nhiên.....                                               | 5            |
| 1.1.2 Dân cư và đời sống kinh tế.....                                                                 | 7            |
| 1.1.3 Văn hoá-xã hội .....                                                                            | 11           |
| <b>1.2 Lịch sử hình thành và quá trình tồn tại của Miếu, Đình làng Đa Sỹ....</b>                      | <b>15</b>    |
| 1.2.1 Lịch sử xây dựng và quá trình tồn tại của Miếu, Đình làng Đa Sỹ .....                           | 15           |
| 1.2.1.1 Lịch sử xây dựng và quá trình tồn tại của Miếu Đa Sỹ .....                                    | 16           |
| 1.2.1.2 Lịch sử xây dựng và quá trình tồn tại của Đình làng Đa Sỹ .....                               | 18           |
| 1.2.2 Vị thần được thờ trong Miếu, Đình làng Đa Sỹ.....                                               | 20           |
| <b>Chương2: Giá trị văn hoá, nghệ thuật của Miếu, Đình làng Đa Sỹ .....</b>                           | <b>27</b>    |
| <b>2.1 Giá trị kiến trúc và các di vật của Miếu, Đình làng Đa Sỹ .....</b>                            | <b>27</b>    |
| 2.1.1 Giá trị kiến trúc và các di vật của Miếu Đa Sỹ .....                                            | 27           |
| 2.1.1.1 Giá trị kiến trúc Miếu Đa Sỹ .....                                                            | 27           |
| * Không gian cảnh quan và bố cục mặt bằng tổng thể .....                                              | 27           |
| * Kết cấu kiến trúc .....                                                                             | 29           |
| * Trang trí trên kiến trúc .....                                                                      | 40           |
| 2.1.1.2 Các di vật của Miếu Đa Sỹ .....                                                               | 43           |
| 2.1.2 Giá trị kiến trúc và các di vật của Đình làng Đa Sỹ .....                                       | 48           |
| 2.1.2.1 Giá trị kiến trúc của Đình làng Đa Sỹ .....                                                   | 48           |
| * Không gian cảnh quan và bố cục mặt bằng tổng thể .....                                              | 48           |
| * Kết cấu kiến trúc .....                                                                             | 50           |
| * Trang trí trên kiến trúc .....                                                                      | 55           |

|                                                                                  |           |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 2.1.2.2 Các di vật của Đình làng Đa Sỹ .....                                     | 57        |
| <b>2.2 Lễ hội tại cụm di tích Miếu, Đình làng Đa Sỹ.....</b>                     | <b>59</b> |
| 2.2.1 Không gian, thời gian và quá trình chuẩn bị cho lễ hội .....               | 59        |
| 2.2.1.1 Không gian và thời gian diễn ra lễ hội .....                             | 59        |
| 2.2.1.2 Quá trình chuẩn bị cho lễ hội .....                                      | 60        |
| 2.2.2 Diễn trình lễ hội làng Đa Sỹ .....                                         | 63        |
| 2.2.2.1 Phần lễ .....                                                            | 63        |
| 2.2.2.2 Phần hội .....                                                           | 67        |
| 2.2.3 Giá trị văn hoá của lễ hội làng Đa Sỹ .....                                | 69        |
| <b>Chương 3: Bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị cụm di tích Miếu, Đình</b>     |           |
| <b>làng Đa Sỹ .....</b>                                                          | <b>72</b> |
| <b>3.1 Thực trạng di tích, di vật và lễ hội tại Miếu, Đình làng Đa Sỹ.....</b>   | <b>72</b> |
| 3.1.1 Thực trạng di tích, di vật tại Miếu Đa Sỹ .....                            | 72        |
| 3.1.2 Thực trạng di tích, di vật tại Đình làng Đa Sỹ .....                       | 74        |
| 3.1.3 Thực trạng lễ hội tại cụm di tích Miếu, Đình làng Đa Sỹ .....              | 75        |
| <b>3.2 Bảo tồn, tôn tạo di tích cụm di tích Miếu, Đình làng Đa Sỹ.....</b>       | <b>76</b> |
| 3.2.1 Cơ sở pháp lý để bảo vệ di tích.....                                       | 76        |
| 3.2.2 Những giải pháp bảo tồn, tôn tạo cụm di tích Miếu, Đình làng<br>Đa Sỹ..... | 78        |
| <b>3.3 Khai thác và phát huy giá trị cụm di tích Miếu, Đình làng Đa Sỹ .....</b> | <b>84</b> |
| <b>KẾT LUẬN .....</b>                                                            | <b>87</b> |
| <b>DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....</b>                                          | <b>89</b> |
| <b>PHỤ LỤC</b>                                                                   |           |

# MỞ ĐẦU

## 1. Lý do chọn đề tài

Khi nói đến hệ thống tín ngưỡng-tôn giáo ở Việt Nam, chúng ta có thể nhận ra một điểm khá đặc trưng là sự hoà hợp giữa các tôn giáo-tín ngưỡng. Từ đạo Phật, đạo Nho, đạo Lão, đạo Thiên Chúa, tín ngưỡng thờ thành hoàng, tín ngưỡng thờ tổ tiên□đều được người Việt Nam tiếp thu và biến đổi thành nét văn hoá riêng của mình. Chính sự hoà hợp ấy đã tạo ra trên đất nước ta cả một hệ thống các di tích lịch sử đa dạng từ đình, chùa, đền, miếu, lăng tẩm, nhà thờ thiên chúa, nhà thờ họ□Đây chính là những di sản văn hoá quý giá, là kết tinh thành quả của các thế hệ đi trước để lại cho thế hệ mai sau.

Có thể nói các di tích lịch sử ấy là nơi biểu hiện tập trung những giá trị văn hoá và góp phần hình thành nên các phong tục tập quán, các lệ tục của làng, xã, quốc gia. Hơn nữa, thông qua kiến trúc, điêu khắc tại các di tích ấy, chúng ta có thể phần nào hiểu được về đời sống vật chất cũng như đời sống tinh thần của người dân nơi những di tích ấy tồn tại. Bởi vậy các di tích còn giữ một vai trò quan trọng là nơi in dấu, bảo lưu những dấu tích cổ qua các thời kỳ lịch sử, là minh chứng xác thực của lịch sử và là cầu nối để đời sau tiếp cận, tìm hiểu lịch sử của cha ông.

Hiện nay, đất nước ta đã và đang trong thời kỳ hội nhập và mở cửa theo xu hướng toàn cầu hoá. Nhu cầu giao lưu văn hoá giữa các quốc gia đang gia tăng hết sức mạnh mẽ. Các di tích lịch sử văn hoá cũng là một thực thể văn hoá, là đối tượng văn hóa rất được khách quốc tế quan tâm. Vì thế, việc tìm hiểu, giữ gìn và phát huy giá trị của các di tích là hết sức cần thiết. Nếu phát huy đúng hướng, ta sẽ vừa giữ gìn được nét văn hoá truyền thống dân tộc, lại có thể vừa khai thác hết các giá trị của những di tích, phục vụ trực tiếp cho công cuộc phát triển đất nước mà vẫn đảm bảo yêu cầu xây dựng nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc mà Đảng và Nhà Nước đã đặt ra.

Tuy nhiên. để có thể kế thừa và phát huy giá trị của các di tích lịch sử ấy, ta không thể không có những hiểu biết về chúng. Bởi vậy đã có rất nhiều

các công trình nghiên cứu về di tích từ quy mô quốc gia đến từng địa phương cụ thể. Mỗi một công trình nghiên cứu góp phần phát hiện những giá trị văn hoá độc đáo của các di tích của từng vùng, miền, quốc gia, cho chúng ta một cái nhìn đầy đủ hơn về giá trị của các di sản vô giá ấy.

Miếu, Đình làng Đa Sỹ cũng là những di tích tiêu biểu nằm trong hệ thống các di sản văn hoá của nước ta. Cụm di tích này thờ một nhân vật lịch sử thế kỷ XVI- Danh nhân danh y Hoàng Đôn Hoà. Cả hai di tích này đều có niên đại thời Nguyễn, có nhiều giá trị về lịch sử, văn hoá, nghệ thuật. Hiện nay, cụm di tích đã được giới thiệu khá nhiều trong cuốn tạp chí tỉnh là Tản Viên Sơn, sách Kho tàng lễ hội cổ truyền Việt Nam, □ Riêng Miếu Đa Sỹ, năm 1988, Nhà nước đã xếp hạng di tích thuộc cấp Quốc gia cùng với Chùa Lâm Dương. Đây thực sự là những đối tượng văn hoá có giá trị, nên được tìm hiểu và khai thác giá trị nhiều hơn.

Là một người con của vùng đất cổ Hà Tây-nơi còn bảo lưu được nhiều di tích lịch sử văn hoá nhất trong cả nước, lại là sinh viên khoa Bảo tàng, em rất mong có một đóng góp nhỏ vào việc tìm hiểu và làm rõ các giá trị của những di sản quê hương mình. Được sự đồng ý của khoa, và giảng viên hướng dẫn em là PGS.TS Bùi Văn Tiến, em đã chọn đề tài: **“Tìm hiểu cụm di tích Miếu, Đình làng Đa Sỹ (xã Kiến Hưng, thành phố Hà Đông, tỉnh Hà Tây)”** làm bài khoá luận tốt nghiệp. Qua đó, em mong muốn được tìm về với cội nguồn lịch sử quê hương, hiểu thêm những phong tục tập quán, tâm tư tình cảm của con người đất Hà Tây qua các hoạt động lễ hội tại di tích, và hơn hết em muốn được làm rõ những giá trị độc đáo của di tích, đồng thời đưa ra một số biện pháp bảo tồn và phát huy nhiều hơn nữa giá trị của di tích

## **2. Đối tượng nghiên cứu**

Đối tượng nghiên cứu chính của khoá luận này là cụm di tích miếu, đình thờ Danh y Hoàng Đôn Hoà tại thôn Đa Sỹ-xã Kiến Hưng-thành phố Hà Đông- tỉnh Hà Tây.

### **3. Phạm vi nghiên cứu**

- Về không gian: Là làng Đa Sỹ-xã Kiến Hưng-thành phố Hà Đông-tỉnh Hà Tây và cụm di tích Miếu-Đình Đa Sỹ- nơi thờ vị Danh y nổi tiếng thế kỷ XVI Hoàng Đôn Hoà.

- Về thời gian: Tìm hiểu các di tích này qua các thời kỳ lịch sử từ khi di tích hình thành đến ngày nay.

### **4. Mục đích nghiên cứu**

- Nghiên cứu những nét tổng quan về làng Đa Sỹ.

- Tìm hiểu về một nhân vật nổi tiếng thời Lê: Danh y Hoàng Đôn Hoà- vị thành hoàng của làng Đa Sỹ.

- Xác định niên đại, lịch sử xây dựng và quá trình tồn tại của cụm di tích Miếu, Đình làng Đa Sỹ.

- Tập trung nghiên cứu giá trị văn hoá, nghệ thuật của di tích trong đó bao gồm kiến trúc, di vật và lễ hội.

- Tìm hiểu thực trạng của di tích và bước đầu đưa ra một số giải pháp bảo tồn và phát huy giá trị của di tích trong giai đoạn hiện nay.

### **5. Phương pháp nghiên cứu**

- Phương pháp nghiên cứu liên ngành: Bảo tàng học, sử học, dân tộc học, văn hoá học, mỹ thuật học....

- Phương pháp khảo sát thực tế tại địa phương với các kỹ năng: Quan sát, đo vẽ, chụp ảnh, miêu tả, phỏng vấn□

### **6. Bố cục của khoá luận**

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và phụ lục, bài khoá luận được chia làm ba chương:

**Chương1:** Khái quát về làng Đa Sỹ và lịch sử hình thành cụm di tích Miếu, Đình làng Đa Sỹ

**Chương2:** Giá trị văn hoá, nghệ thuật Miếu, Đình làng Đa Sỹ

**Chương 3:** Bảo tồn và phát huy giá trị của cụm di tích Miếu, Đình Đa Sỹ trong giai đoạn hiện nay

Qua đây, tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành tới các thầy cô giáo trong khoa Bảo Tàng-trường Đại học Văn hoá Hà Nội, giảng viên hướng dẫn trực tiếp cho em là PGS.TS Bùi Văn Tiến, Ban quản lý di tích tỉnh Hà Tây, Uỷ ban nhân dân xã Kiến Hưng, thành phố Hà Đông, Hà Tây, Ban quản lý di tích thôn Đa Sỹ, Tiến Sỹ Hoàng Thế Xương cùng các bạn trong lớp đã tận tình giúp đỡ tôi, tạo điều kiện tốt cho tôi hoàn thành bài khoá luận của mình.

Do trình độ và khả năng nhận thức của một sinh viên còn hạn chế, lại là bài nghiên cứu khoa học đầu tay nên bài khoá luận chắc chắn không tránh khỏi thiếu sót. Kính mong các thầy cô, các bạn đồng khoa cùng những người quan tâm đánh giá, đóng góp ý kiến để bài khoá luận của em được hoàn thiện hơn.

## DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Toan Ánh(2000), *Phong tục Việt Nam*, Nxb. Tp Hồ Chí Minh, Tp Hồ Chí Minh.
2. Nguyễn Chí Biền(2000), *Kho tàng lễ hội cổ truyền Việt Nam*, Nxb. Văn hoá dân tộc, Hà Nội.
3. Bùi Hạnh Cẩn, Minh Nghĩa, Việt Anh(2002), *Trạng nguyên, tiến sỹ, hương cống Việt Nam*, Nxb. Văn hoá Thông tin, Hà Nội.
4. Chu Quang Chứ(2003), *Kiến trúc dân gian truyền thống Việt Nam*, Nxb. Mỹ Thuật, Hà Nội.
5. Nguyễn Văn Cương(2006), *Mỹ thuật Đình làng Bắc Bộ*, Nxb. Văn hoá thông tin, Hà Nội.
6. Nguyễn Đăng Duy, Trịnh Minh Đức(1993), *Bảo tồn di tích lịch sử văn hoá*, Trường Đại học Văn hoá Hà Nội, Hà Nội.
7. *Đại Việt sử ký toàn thư tập 2*(1998), Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
8. Trịnh Minh Đức, Phạm Thu Hương(2007), *Bảo tồn di tích lịch sử văn hoá*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
9. Nguyễn Thị Huệ(2005), *Lược sử sự nghiệp Bảo tàng từ 1945 đến nay*, Trường Đại học Văn hoá Hà Nội, Hà Nội.
10. Vũ Tam Lang(1999), *Kiến trúc cổ Việt Nam*, Nxb. Xây dựng, Hà Nội.
11. *Lịch sử cách mạng và Đảng bộ của nhân dân xã Kiến Hưng(1936-2000)*(2005), xí nghiệp in Thương mại, Bộ thương mại, Hà Tây.
12. *Luật di sản văn hoá(2001)*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
13. *Quy ước làng văn hoá -làng Đa Sỹ, xã Kiến Hưng, thành phố Hà Đông, tỉnh Hà Tây*(2007), UBND xã Kiến Hưng, công ty in và thương mại Hà Tây, Hà Tây.
14. Hà Văn Tấn, Nguyễn Văn Kự(1998), *Đình Việt Nam*, Nxb Tp Hồ Chí Minh, Tp Hồ Chí Minh.



15. Tạp chí: *Tản Viên Sơn* số 9, 10, 11(2007), Hội văn học nghệ thuật Hà Tây, xí nghiệp in Hà Tây, Hà Tây.
16. Nguyễn Q. Thắng, Nguyễn Bá Thế(1999), *Từ điển nhân vật lịch sử Việt Nam*, Nxb. Văn hoá, Hà Nội.
17. Trần Mạnh Tường(1998), *Đình, chùa, lăng tẩm nổi tiếng Việt Nam*, Nxb. Văn hoá thông tin, Hà Nội.
18. Tạ Chí Đại Trường(2006), *Thần và người đất Việt*, Nxb. Văn hoá Thông tin, Hà Nội.
19. Ngô Đức Thọ, Nguyễn Thuý Nga, Nguyễn Hữu Mùi(2006), *Các nhà khoa bảng Việt Nam 1075-1919*, Nxb. Văn học, Hà Nội.
20. Đinh Xuân Vịnh(2002), *Sổ tay địa danh Việt Nam*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.